

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De judicijs & foro compet. Consilium LXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

Cathedras permittitur convocandi seu indicendi Capituli, vota exquirendi, ex illis concludendi potestas, & omnium rerum agendarum principia autoritas; quam sine obedientia exerceri non est possibile.

Illud autem satis improbabile est, quod Procuratores dicti Capituli, ut ad suum sensum pertrahant dicti Concilij Tridentini decreta, de ordinariis & ordinariorum auctoritate & potestate loquentia, existimant & contendunt, per ordinarios non semper Episcopos; sed etiam inferiores vel ex jure communi, vel ex privilegio ordinarij jurisdictionem in suos subiectos habentes significari; præsertim in eo decreto, d. cap. 26. Sess. 24. quod omnes causa ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficia sint, in primis auctoritatem ordinarij laborum duntaxat cognosci debent. Nam quamvis recte ordinarius iudex quoque dicatur, quisquis à Canone, lege, vel consuetudine jurisdictionem habet, gloss. in c. Ordinarij in v. locorum de off. ordin. lib. 6. in dubio tamen ordinarij appellatio per excellentiam referenda ad Episcopum, qui per totam suam diocesim in jurisdictione ordinaria fundatam habet intentionem & in jurisdictione universalis est, Archidiaconus in d. c. Ordinarij, in primo, præsertim ubi ex re subiecta deprehenditur de Episcopis magis, quam alijs inferioribus Iudicibus agi, per. Anchar. in d. c. Ordinarij; & inferioribus ejus rei, de qua agitur, potestas non est. Quæ cum per dicta decreta partim sublata, partim mituta in modum restricta sit, & quibus casibus permessa censeri potest per supramentionatum Concilium provinciale, sub tit. De correctione clericorum, ita sit composita ut præventioni locus sit; dubium non est, quin Episcopi universalis ordinarij potestas semper & ubique sit exuberantior & major.

Quæ majoritas & immediata dicti Episcopi ad dictum Capitulum superioritas, sic uti præmittitur sublato privilegio exemptionis ex indulto secundariorum Ecclesiarum, hoc quoque postulare videtur, ut à sententijs Capituli utique ad Episcopum, ut ab inferiore ad superiorem appellare, aliaque juris subsidia, in quibus superioris auctoritas necessaria est, ab eo petere liceat, non obstante quod idem Episcopus Basiliensis ejusdem Ecclesiæ quoque sit Canonicus, & cum deliberatur aut quid aliud agitur non ut Prælati, sed ut Canonici Capitulo intersit, ut aperto jure decisum est, c. A collatione de appellat. lib. 6. Remota enim exemptionis consideratione, si quæ manet aut relinquatur dicto Capitulo jurisdictione, illa non nisi ordinaria esse potest; & ob id ex inferiore gradu seu ordine subiecta est majori iudici, ad quem provocandum est, c. vlt. d. tit.

Cum igitur eo loco constituta sit dicti Reverendissimi Episcopi majoritas, superioritas, & jurisdictione, ut eam non tantum adversus Capellanos, sed etiam contra Capitulares, secundum juris communis dictorumque decretorum præscriptum exercere possit, Reverendissimi Domini arbitri erit ex iudicio prudentissimorum Assessorum, sic rem omnem æquabili ratione componere, ut salva manente dicti Episcopatus erectione salva quoque maneat quæ inde competit Episco-

po superioritas & jurisdictione, cessentque deinceps omnes contentiones inter eundem Episcopum & suum Capitulum, quæ sine gravi scandalo & officio titulo esse nequeunt.

De iudicijs & foro compet.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Iurisdicção Episcopalis in exemptos.

1. *Py. IV. in altum seu motu proprio, ut Episcopi tamquam sedes Apostolica delegati possint procedere contra quoslibet exemptos.*
2. *Iurisdicção consuetudine acquiritur.*
3. *Translatio sit cum oneribus rei translata.*
4. *Capitulum qualem iurisdictionem habere possit.*
5. *Papa vel Princeps iuris quæstio non censetur derogare.*
6. *Papa exemptorum iudex immediatus.*
7. *Superior administrationi inferiori se non facit intro-mittere debet.*
8. *Præventio quando locum habeat.*

CONSILIVM LXIII.

SANCTISSIMVS Dominus noster Pius Papa Quartus motu proprio, sub data pridie nonas Septembris anno 1660. concessit & indulsit omnibus Archiepiscopis & Episcopis in Archiepiscopatu seu Episcopatu suo residentibus inter alia, ut tamquam à Sede Apostolica delegati in quibuscumque civilibus, criminalibus, vel mixtis causis contra quoscumque clericos seculares particulares, atque etiam regulares extracorum monasteria degentes, quomodolibet exemptos auctoritate Apostolica procedere, & delinquentes iuxta eorum excessus corrigere, omnemque jurisdictionem in eos exercere possint, aliaque facere, quæ ipsa Apostolica Sedes facere & exercere posset, adjectis clausulis irritantibus & derogantibus. Hujus Privilegij & concessionis auctoritate Reverendissimus Dominus Episcopus Middelburgensis in suo Episcopatu residens, adversus quemdam D. Lambertum Canonicum Collegiatæ Ecclesiæ Sancti Levis Zirczeensis in suo canonicatu residentem ob stuprum violentum per eum commissum procedere, & eundem ad examen suum evocare cepit, emisso citatorio penali adversus dictam Collegiatam Ecclesiam Decanum & Capitulum, præfatum Dominum Lambertum ob idem delictum in carcere detinentes, & eundem Reverendissimum Dominum Middelburgensem in puniendo hoc crimine prævenientes. Quæritur itaque, an hic conatus Reverendissimi Domini Episcopi quantumvis pius & bono zelo susceptus, juri sit conformis, & cujus in cognoscendo puniendoque hoc crimine, potior sit causa?

Et quoniam veritas ubique præferenda est, arbitramur prædicti Capituli jus esse potentius, præfatumque Reverendissimum Dominum limites delegationis Apostolicæ excedere. Ad quod demonstrandum dicimus, notoriam & evidentem esse dictam Collegiatam Ecclesiam in capite & membris ab ordinaria jurisdictione exemptionum, tam ex fundatione per Albertum de Bavaria Hollandiæ & Zealandiæ Comitem, primaque ejus per Episcopum Traje-

Traiectensem (cuius Diocesis per totam Zelandiam tunc extendebatur) refectione & approbatione dicta funditioni accedente, anno 1378. quā aperte eidem Ecclesie inter alia concessa est cognitio & correctio delictorum, reservata sibi sola potestate supplendi negligentiam, si in exhibenda iustitia aut facienda correctione Decanus & Capitulum notabiliter negligentes essent; quā ex speciali Sedis Apostolica per Bonifacium concessio indulto, quo confirmatis omnibus antecedentibus privilegiis ab omni iurisdictione, potestate ac dominio loci, ordinarii & Metropolitanani, ac aliorum quorumcumque iudicum ordinariorum & officialium totaliter ac perpetuo exempta est praetacta Ecclesia, cum omnibus membris ac suppeditis suis; sic quod ex accessione Pontificiae exemptionis, neque de potestate, neque de iurisdictione Capituli quicquam amplius dubitari possit: *

¹ praeterea propter longevum usum & exercitium huiusmodi iurisdictionis criminalis per Capitulum a prima huius Collegij erectione in quibuscumque etiam delictis exercita: adeo ut adversus ordinariam iurisdictionem plenissime etiam praescriptum sit, & ex adminiculo praescriptionis neque de iure, neque de facto amplius queri possit de huiusmodi iurisdictionis soliditate; cum etiam sola praescriptio ac consuetudo ad hoc acquirenda in iurisdictionem sufficiat, *Oldradus cons. 251. Nos Reginus Archiepiscopus, & cons. 172. Quia omnes nu. 8. Quin autem praetacta exemptio per Episcopum Traiectensem concessa iure subsistat dubium non est* *Oldrad. d. nu. 8.*

Nec quicquam ad resolutionem huiusmodi sic concessae iurisdictionis facit, quod dismembrato nunc Episcopatu Traiectensi, epoque in Archiepiscopatum erecto, ea pars, quae Comitatus Zelandiae subest, ab eius obedientia ac regimine Episcopali sic exempta, & in novum Episcopatum Middelburgensem erecta, & inde quoque resoluta videatur potestas Episcopi Traiectensis, & per consequens peremptum privilegium exemptionis seu iurisdictionis; ut resolutio iure datoris plerumque solvi solet ius accipientis; *l. Lex vestigali*

² *De pignor.* † Nam ea resolutio hoc privilegium non contingit, sed quoad illud aliaque, quae in Zelandia sunt resolutio non est, sed tantum translatio locorum ad novum Episcopum; cuius translationis potestas tanta non est, ut rei seu translati loci privilegia adimat, sed rem & locum in eadem conditione relinquat, *l. 2. §. 1. De privileg. credit. Tempus in fine De re iud. Felin. in c. Quia indicant De praescript. sub fin. sicut translatio honorum intelligitur fieri cum oneribus suis, l. 1. §. pro secundo C. De Cad. tollen. c. fin. §. porro De off. iudic. ordin. lib. 6. Phil. Decius cons. 157. Queritur De expensis nu. 3. Atque ita cum hac Episcopi Traiectensis concessio Episcopum Middelburgensem ut futrogatum afficiat & constringat, nil per ipsius Reverendissimam Gratiam fieri debet, quod dicto privilegio repugnet; huiusmodi enim concessio Episcopalis mera arbitraria, & ad nutum revocabilis non est, sed perpetua; quia scilicet in contractum perpetuumque privilegium transiit, *Ant. de Butrio in c. At si clerici §. de adulteris & in c. novit. de iudic. ob id, quod prima funditioni atque erectioni huiusmodi lex**

Conf. Wamelf. Tom. I.

dicta sit. Cum alioqui iuri communi satis consentaneum sit, maiores Ecclesiae Praelatos se non immiscere iurisdictioni inferiorum etiam subditorum, nisi ob intervenientem negligentiam minorum seu inferiorum Praelatorum: quod indubitatissime procedit, ubi ad inferiorem iurisdictionem pertinet de iure communi, privilegio, vel consuetudine, c. Irrefragabili, & ibi Felin. in princ. de off. iudic. ord. * Quae quidem specialis per Episcopum facta concessio illam disputationem avertit, an graviorum delictorum, quale est istud, quod de stupro proponitur, coertio ad hoc Capitulum pertineat? Nam et iure communi leviorum tantum criminum & excessuum coertio huiusmodi Capitulis permessa videatur, *DD. in d. c. Irrefragabili*; specialis tamen in ipsa funditione & erectione facta correctionis potestas, ad omnia extendi debet, ut aliquanto plus concessum videatur, quam tacente fundatore, vel erectore ius adieci-
let. Et quamvis hic non de iurisdictione ordinaria ac Episcopali agatur, cui praetactum Reverendissimi Domini Episcopi citatorium minime innititur, pro qua avertenda praedictae considerationes tantum facere videntur; ad rem tamen propositam definiendam plurimum conferunt: ob id, quod delegatio Apostolica, cui Reverendissimus Dominus innititur, respectum tantum habeat ad exemptiones Apostolicas, non etiam ad eas, quae iure subnixae sunt; qualis est huius Capituli Zirczeensis ex fundatione & erectione per specialem Episcopi concessionem exemptio; cui, quia singularis & specialis est, neque eidem considerationi, quam tunc verosimiliter S. D. N. Papa praeculis habuit, subiacet, non praesumitur verbis tam generalibus derogatum: † quia quae specialem notam
4 habent, specialem quoque exceptionem aut derogationem postulant, *l. Item apud Labienem. §. ait praetor De iur. l. Si servus communis de stipulat. servor. l. Doli clausula 119. De verb. oblig. cum non praesumatur Papa vel Princeps iuri quaesito in praedictum obtinentis facile derogare voluisse. l. 2. §. si quis a Principe Ne quid in loco publ. late Lud. Gomef. in regul. de iure quaesito non tollendo. Quinimodum cum iurisdictioni, de qua nunc controversia est, non innitatur exemptioni, neque in consequentiam exemptionis Capitulo obvenit, sed singulari concessioni, quae eodem tenore etiam quibusvis subditis fieri possit, *l. 1. de off. eius cui mand. est iurisdictionis*; bona ratione dici potest hanc delegationem, quae tantum respectu exemptionis & adversus exemptos concessa est, ad hanc concessionem non pertinere.*

Sed ne in eo tantum consistamus, quocumque iure censeatur haec ius dicendi & corrigendi potestas, verissimum semper est, nihil derogatum esse per hoc privilegium seu delegationem Apostolicam. * Pontifex enim vices suas tantum delegavit: ut quemadmodum is sua amplitudine inter ceteros exemptorum immediatus est superior, & delicta exemptorum in capite & membris coercere ac plectere potest, ita quoque mandare, *extr. de off. & potest. iud. deleg. D. de offic. eius cui mand. est iurisd.* Sed tamen mandando nihilo amplius, nec aliud concedere unquam praesumitur, quam habet, *d. l. 1. §. 1. de off. eius*, nec mandatarius seu delegatus

K 4

amplius

amplius ex delegatione consequitur non pro suo imperio agit & exerceat; sed pro eo, cuius mandato agit, *l. Esi prator d. tu.* Iam verò certissimum est, nec ullam dubitationem habet, quod quamvis Papæ superioritas in exemptos maxima sit, omnemque gradum superioritatis excedat, tanta tamen non est, quin accumulative saltem iurisdicção primaria quoad cognitiones causarum & delictorum coërtiones maneat apud Collegium exemptorum: *†* ita quod quemadmodum in inferioribus Prelatis alius superior iurisdicção inferioris se intromittere non solet, nisi datâ negligentia illius, *Felin. in d. c. Irrefragabili*, ita quoque ex ordinaria potestate Pontifex inferiorum iurisdiccionem non occupet, nisi ad supplendam negligentiam eius, cui primo loco competit iurisdicção. Et ut par sit & æqualis, non gradualis seu subalterna potestas; simultanea tamen intelligi non potest, sed ita accipi, ut præventioni locus sit. *†* Sicut generaliter observatur, quoties duobus æquè principaliter, sed non conjunctim in easdem personas competit iurisdicção; qui in exequendo iure, & administranda iustitia prior est, & alium prævenit, potior sit, *c. Vi debitus De appellat. c. 3. de offic. iud. ordin. Felin. in d. c. Irrefragabili. in princ. vers. declarata prædicta.* Atque ita cum non tantum nulla omnino negligentia Dominorum de Capitulo argui possit, *Paulus Parisius consil. 34. Circa resolutionem, nn. 45. vol. 4.* nec aliqua præcesserit Reverendissimi Domini monitio, quæ in huiusmodi calibus requiri solet, *Bart. consil. 102. Charissime domine vol. 1.* Sed ex adverso ex tempore & rebus ipsis constet de eorum in præveniendâ summa diligentia per præparatoriam informationem, ac delinquentis apprehensionem, ordinariūque adversus eum institutum processum; non satis iustâ ratione moveri videntur, qui Reverendissimo Domino authores sunt ad tam rigorosum citatorium emittendum: cum, ut diximus, hæc delegatio eo tantum loco constituat ipsius Gratiam, quo ipse Pontifex est; apud quem præcudubio iurisdicção Capituli facta æcta semper manet: ut absurdum planè foret illam deteriore loco constitui apud Reverendissimum Dominum Episcopum hac in parte iure delegationis Sedem Apostolicam representantem. Quinimò tentari etiam posset, delegationis huiusmodi usum adhuc strictiorem esse, tantumque pertinere (ut etiam habent verba Bullæ) ad clericos sæculares particulares, hoc est, in nullo collegio residentes, sed à loco suæ residentie absentes; quemadmodum paulò post apertioribus verbis subiicitur de monachis non in universum, sed extra monasteria sua degentibus. Verum ad rei propositæ decisionem scrupulosior hæc indagatio non est necessaria.

Consulto itaque fecerint Domini dictæ Collegiæ Ecclesiæ Zurichensis, si ad evitandos majores motus, qui Ecclesiasticis viris parum conveniunt, has rationes Reverendissimo Domino commonstrent, & bonâ gratiâ exitum dicti citatorii, perseverantiamque in eo deprecantur: nihil enim dubitamus Reverendissimam suam Gratiam iuri & æquitati sese conformaturam; si nihil eâ viâ impetrabunt, non deerit ratio, quâ in iure audien-

De iudicijs.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Iurisdicção ordinaria contra exemptos.
2. Privilegium exemptionis Cleri secundarij Leodiensis à iurisdicção ordinaria.
3. Clausula ex certa scientia potestas.
4. Dismembratio Ecclesiarum sit sine amissione Privilegij cuiusque iudicij.
5. Exemptioni an sit derogatum per Conc. Trident.
6. Exemptio non tantum est personarum, sed etiam rerum.
7. Arresti ius ex consuetudine vel privilegio.
8. Causa iudicio sita non tollit exceptionem declinatoriam.

CONSILIVM LXIV.

MIRVM est, cur cum tam aperta & notoria sint privilegia secundariorum Collegiarum Ecclesiarum Leodiensis diocesis, quoad exemptionem à quacumque iurisdicção Ordinarij sive Archiepiscopi, sive Episcopi, in cuiuscumque generis causis, & usus hujus consistorij id amplissime demonstrat; in hac causa, ad quam per viam arresti in ius, coram Venerabili Domino Officiali Mechliniensis, ad instantiam Domini Ioannis Grauwels, ejusque litris consortium vocati sunt Dominus Ioannes Ransf, ejusque consortes Canonici Collegiæ Ecclesiæ S. Germani Thenensis, hujus causæ Opponent, Advocatus arrestantium Actorum tantopere obnitatur exceptioni declinatoriæ, quam Opponent aduersus Domini Officialis iurisdiccionem proposuerunt ex dictis privilegijs Apostolicis; quibus inter cætera continetur (uti ex eorundem privilegiorum iusto exemplo seu copia constat) non hoc tantum in genere, quod dicta Ecclesia, & earum supposita sint ab omni superioritate & iurisdicção Episcopi Leodiensis, nec non quorumcumque aliorum Archiepiscoporum & Episcoporum, Vicariorum, Officialium, & aliorum ordinariarum iudicum, libera, & Sedi Apostolica immediate subiecta; sed insuper in specie, quod nemo prædictorum in huiusmodi supposita aliquam iurisdiccionem exercere valeat, etiam ratione delicti, contractus, vel rei de qua ageretur.

Cujus quidem privilegij substantia non tantum consistit in nudo usu consuetudinis aut illius repetitione, ut Advocatus partis aduersæ allegat; sed in speciali etiam Sedis Apostolicæ nova concessione: ita quod substantia hujus privilegij & exemptionis consistat in duobus: in inveterata consuetudine, quam Pontifex per dictas literas confirmat; & in novo privilegio Pontificio: quorum alterum sufficere potest ad exemptionem ab ordinaria iurisdicção, & acquisitionem propriæ, *c. Auditis. c. Cum ex officio. c. Cum olim de præscripto. c. Cum contingat de foro compet. & ibi gloss. c. Cum capella de privileg. Alex. consil. 240. Perspectus vol. 6.* Vnde non est hoc privilegium tantum habendum pro nuda innovatione, vel conservatione antiqui privilegij; quæ non solet aliquid juris per se tribuere, *c. Cum dilecta de confirm. iuris vel mut. c. Quia intentio de privileg. c. Quia diversitatem & ibi gl. & DD. de concess. præbend. sed pro formali confirmatione, &*

quate-